

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1899. Första Kammaren. N:o 10.

Fredagen den 3 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 24 nästlidne månad.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 8, till Konungen i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om handräckning åt utländsk domstol, till lag om vittnesförhör vid utländsk domstol, till lag om ändrad lydelse af 3 § i lagen den 19 november 1886 angående skyldighet för utländsk man att i rättegång vid svensk domstol mot inländsk man ställa borgen för kostnad och skada och till lag om verkställighet i visset fall af utländsk domstols beslut.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 1 innevarande månad bordlagda ärenden, nemligen bevillningsutskottets betänkande n:o 13 äfvensom lagutskottets utlåtanden n:is 27—30.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Fröberg* under fjorton dagar från den 8 innevarande mars.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar-
 efter kammaren åtskildes kl. 2,37 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 4 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *von Krusenstjerna* aflemnade Kongl. Maj:ts
 nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående en väganläggning inom Norrbottens län mellan
 Jäckvik och riksgränsen;

2:o) angående pension för statistikern hos telegrafstyrelsen
 E. S. Severin;

3:o) angående understöd åt förre sergeanten F. Bergman; och

4:o) angående understöd åt arbetsledaren August Andersson.

Justerades protokollet för den 25 nästlidne februari.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevill-
 ningsutskottets den 1 och 3 innevarande månad bordlagda be-
 tänkande n:o 13, i anledning af väckta motioner om ändringar i
 gällande bestämmelser angående stämpelafgiften.

*Ifrågasatt stäm-
 pelfrihet för
 obligationer, ut-
 ärdade af Sveri-
 ges allmänna
 hypoteksbank.*

Punkten 1.

Friherre Klingspor: Den föreliggande frågan gäller huru-
 vida allmänna hypoteksbanken skall befrias från den stämpel-
 skyldighet, som enligt gällande stämpelförordning eljest åligger

obligationsutgifvare i vårt land. Denna stämpelpligt tillkom, som bekant, för några år sedan, då en allmän äflan gjorde sig gällande att genom nya skatteformer bereda statsverket ökade inkomster. Det vill synas, som om dessa allmänna hypoteksbankens obligationer bort redan från början kunna undantagas från denna stämpelpligt. Visserligen står det i utskottets motivering mot förslaget, att en dylik befrielse för vissa klasser af obligationer vore »rättvis», men då det är fråga om belåning af dessa papper, ställas desamma jemnsides med statens egna obligationer hvad säkerheten angår, förutom att staten lemnar sin undergaranti för berörda obligationer och gjort sig i viss mån solidarisk med desamma. Då nu genom dessa obligationers försäljning i utlandet möjlighet beredes jordbrukaren att erhålla lån, är det ju gifvet, att räntan på dessa lån är i betydlig mån beroende på den kostnad, lånens upptagande medför för hypoteksbanken. Vi hafva under de senare åren sett, hurusom hypoteksbanken gjort åtskilliga försök att få den å jorden tryckande räntebördan minskad samt å låntagarne bereda lättare former för dessa lån och billigare vilkor. Den har t. ex. nyligen varit i färd med att söka få en betydligare obligationspost afstämplad med lägre ränta, och i samma syfte är nu förslag väckt, att jemväl denna stämpelskyldighet för obligationerna i fråga skulle kunna försvinna. Då hela vår jordbruksnäring är insatsen, skulle ju i viss mån hela landet draga fördel deraf, och jag för min del kan ej uti den ifrågasatta åtgärden se någon som helst orättvisa. Principen kan ju nog vara bra i och för sig, men jag är fullständigt öfvertygad om, att derest dessa obligationer från början undantagits från stämpelpligten, skulle ingen haft något att deremot erinra. Frågan är ur principiell synpunkt af ringa betydelse, men för hypoteksbanken, som har sina 300 millioner obligationer, hvilka banken arbetar med att söka konvertera, är denna sak af vikt, då ju konverteringen lättare skulle kunna ske, i fall de nya obligationerna icke behöfde stämpelbeläggas. Jag hade trots, att en sådan åtgärd skulle kunna vidtagas utan att allt för mycket stöta på principer, och jag har därför äfven reserverat mig mot det beslut, hvartill utskottet kommit, och anhåller på grund häraf att få yrka afslag å utskottets hemställan samt bifall till motionen.

Ifrågasatt stämpelfrihet för obligationer, utjärdade af Sveriges allmänna hypoteksbank.
(Forts.)

Herr Cavalli: Då man hörde den siste talarén, fick man den uppfattning, att den framställning, för hvilken han gjorde sig till tolk, afsåge en så enkel, rättvis och billig åtgärd, att endast hårdhjärtetheten kunde vägra att lyssna till densamma, men jag får säga, att man skall verkligen vara bra välvillig för att komma till ett sådant slut, och utskottet har ej heller gjort det. Utskottet förklarar nemligen, »att genom befrielse för Sveriges allmänna hypoteksbank från skyldigheten att med stämpel förse sina obligationer ställa vissa egare af jordbruksfastighet i en fram-

Ifrågasatt stämpelfrihet för obligationer, utfärdade af Sveriges allmänna hypoteksbank.

(Forts.)

för andra medborgare gynnad undantagsställning, är i och för sig stridande mot rättvisans grundsatser». Huru skulle väl saken te sig, om man tänkte sig ett bifall till dessa motioner? Jo så, att en egare af både jordbruksfastighet och annan fastighet skulle för de obligationer, som utfärdas mot pant af in-teckning i annan fastighet än jordbruksfastighet, er-lägga stämpelafgift, men åtnjuta befrielse derifrån, i fall in-teckning i jordbruksfastighet lemnades såsom hypotek. Endast detta exempel visar obilligheten uti förslaget i fråga, men många flera kunna anföras. Kommuner, såväl lands- som stadskommuner, och landsting äro skyldiga att för de obligationer, de nödgas utsläppa, er-lägga stämpel, under det att man vill fritaga allmänna hypoteksbanken från denna skyldighet. Den jordegare således, som i och genom en hypoteks-förening blir delegare uti allmänna hypoteksbanken, skulle vara fri från skyldighet att sätta stämpel på obligationer, under det att de skattdragande, i afseende å hvilka deras representanter, stadsfullmäktige, kommunalstämmor och landsting, fatta beslut, finge er-lägga sina bidrag till fullgörande af stämpelskyldigheten.

Mot den siste talaren vill jag anmärka, att, då han nämnde, att allmänna hypoteksbankens obligationer voro ställda jem-sides med statens, så afsåg han väl, att de såsom pant eller säkerhet hafva samma värde som statens, men detta bör naturligtvis icke berättiga dem till stämpelfrihet, ty stämpelpligten åligger alla obligationer utan undantag. Att statens obligationer äro härifrån undantagna är endast formelt och har sin grund deruti, att det vore en nullitet, om staten erlade en afgift till sig sjelf. Om vi slå in på den vägen att fritaga allmänna hypoteksbankens obligationer i år, så kan jag för min del icke se annat, än att det ur rättvisans synpunkt nästa år måste medgifvas samma rättighet för obligationer, utfärdade af hvilken bank som helst, den första bästa, som råkar ega sympatier hos herrarnas motionärer.

Den siste talaren har under förhandlingarna i utskottet med styrka framhållit, att man bör bevilja denna stämpelfrihet, därför att staten i allt fall iklädt sig vissa förbindelser för allmänna hypoteksbanken. Konklusionen skulle då vara den, att emedan hypoteksbanken i ett afseende fått hjälp från staten, borde den hafva hjälp äfven i andra afseenden. Jag har mig icke bekant, om och i hvad mån hypoteksbanken kan vara i behof af understöd från statens sida, men om förhållandet är sådant, så mycket gerna för mig, men må det då vara i en annan form och ej på ett sätt, som strider mot rättvisa och billighet.

Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till utskottets hem-ställan.

Grefve Hamilton: Det må tillåtas mig att uti denna aktade kam-mares medlemmars minne få återkalla, hurusom Kongl. Maj:t år 1858 tillsatte en komité, den s. k. finanskomitén, hvilken

fick bland annat i uppdrag att uppgöra ett förslag till inrättande af en centralhypoteksbank för landet. Denna bank skulle vara förlagsgifvare åt dåvarande och blifvande hypoteksföreningar, hvilka voro grundade på ömsesidighetsprincipen. Denna tanke afsåg väl ej eller gick väl icke allenast ut på att man borde ordna landbrukskrediten, utan äfven att man borde förhindra de uti landet varande sju hypoteksföreningarna, hvilkas rörelse uppgick till cirka 80 millioner kronor, af hvilka cirka 50 millioner voro utländska lån, från att inbördes täfja och att täfja med staten på den utländska penningmarknaden, då man ansåg, att statens kredit blifve derigenom lidande. Förslaget förelades Rikens Ständer 1860, och under den ganska skarpa debatt, som egde rum innan förslaget antogs, framhölls å ena sidan, att staten borde hafva ickeflytande öfver en så omfattande lånerörelse som jordbrukskreditens, och att man borde förhindra hypoteksföreningarna, såsom jag byss hade äran nämna, att sjelfva operera på den utländska marknaden till skada för statens kredit. Deremot framhölls å andra sidan, likaledes med mycken skärpa, att det vore kränkande för de enskildes rätt att betaga landtmännens rätten att sjelfva utfärda obligationer mot säkerhet i jordbruksfastighet, att staten ej borde lägga sig uti de enskildes angelägenheter samt att slutligen hypoteksföreningarna borde höras, innan lagen antoges. Lagen blef emellertid antagen (af ridderskapet och adeln med en majoritet af endast fem röster, — inom bondeståndet blef lagen första gången afslagen) Vid 1860 års riksdag stiftades Sälunda allmänna hypoteksbanken, dervid den samtidigt erhöll monopol på utfärdande af obligationer mot pant af jordbruksfastighet och erhöi såsom grundfond 8 millioner riksdaler i statsobligationer, hvilken grundfond 1894 års Riksdag höjde till 30 millioner kronor, och beslöt, att utaf hypoteksbankens fem styrelseledamöter skulle ordföranden förordnas af Kongl. Maj:t och vice ordföranden tillsättas af fullmäktige i riksgäldskontoret. Onekligen blef denna bank till icke ringa gagn för staten, ty under vårt lands utvecklingsperiod på 1870-talet uppstod på grund af stor import och minskad export, liksom nu är fallet för dagen, brist på guldvalutor, och om ej hypoteksbanken då hade sålt sina obligationer på den utländska marknaden, hade staten nödgats träda emellan och sälja sina, hvarvid staten måhända fått vidkännas betydlig kapitalrabatt. Landtmännen deremot hade icke samma anledning att prisa 1860 års riksdagsbeslut. Förhållandena utvecklade sig nemligen derhän, att våra landtmän på 1890-talet nödgades betala högre räntor på sina lån mot bästa säkerhet, än som voro gällande å den allmänna marknaden, och de voro betagna rättigheten att inbetala dessa lån. De till cirka 60 å 70 tusen uppgående delegarnes missnöje gaf sig också uttryck i de motioner, hvilka framkommo uti Riksdagen, gående ut på att staten mer än förut måtte åtaga sig hypoteksbanken. Ja, röster

Frågasatt stämpelfrihet för obligationer, utfärdade af Sveriges allmänna hypoteksbank.

(Forts.)

Ifrågasatt stäm-
pelfrihet för
obligationer, ut-
färdade af Sveri-
ges allmänna
hypoteksbank.

(Forts.)

höjdes till och med för att staten skulle sörja för dess afveckling. Motionerna föranledde ej till någon åtgärd, och jag behöfver icke påminna eder, mina herrar, att jag var en bland de ifrigaste motståndarne till dessa förslag. Genom den utredning, som sedermera försiggått inom sjelfva hypoteksbanken, utröntes, att orsakerna till den ogynsamma ställningen voro tvenne: dels att dryga kapitalrabatter hvilade på lånen och dels att en stor del af hypoteksbankens obligationslån voro ouppsägbara. Förhållandet ordnades så, att kapitalrabatten fördelades på delegarne, och styrelsen gick i författning om att försöka göra de ouppsägbara lånen till uppsägbara för att sedermera komma i tillfälle att konvertera dessa lån till andra obligationslån med billigare ränta. För att denna låneoperation skall kunna ske erfordras antingen en frivillig öfverenskommelse med obligationsinnehafvarne om afstämpling mot lägre ränta eller ock, hvilket är det vanligaste, att lån, hvilka kunna konverteras, blifva konverterade mot lägre ränta, att sålunda de äldre inbetalas och nya upptagas. Vid denna konvertering erfordras en stämpel af 0,3 %, hvarmed lånebeloppet för hvarje nytt obligationslån skall beläggas. Denna stämpel ställer emellertid allmänna hypoteksbanken uti en ogynsammare ställning än andra kassor. Ty om landtmannen vill upptaga ett lån i någon annan kassa, behöfver han endast betala stämpel på inteckningen, men vill han taga lånet hos någon hypoteksförening, måste han äfven betala stämpel på obligationen. Men om jag således varit motståndare och fortfarande är motståndare till att staten skall bidra till att aflyfta andras bördor, så synes det likväl vara med billighet förenligt, att hypoteksbanken i afseende å stämpelpigten likställas med staten. Det aktade bevillningsutskottet är dock af en annan mening och anser det vara synnerligen rättskränkande och orättvist, att vissa klasser af Sveriges medborgare skola hafva fördelar framför andra, och att vissa institutioner, som utgifva obligationer, åtnjuta fördelar framför andra, men jag vågar verkligen hemställa till detta aktade bevillningsutskott: finnes det väl någon obligationsutgifvande penninginstitution, som kan jämföras med hypoteksbanken? Har någon af dessa institutioner blifvit stiftad af staten, och är det någon af dessa, hvars ledning staten i viss mån tagit om hand genom att tillsätta ordförande och vice ordförande i dess styrelse? Finnes der någon institution, som har fått monopol på att utgifva vissa sorters obligationer? Jag tror, att dessa frågor måste med *nej* besvaras. Och hafva ej landtmännen sjelfva kommit uti en undantagsställning, då de äro förhindrade att, såsom t. ex. fastighetsegarne i städerna, kunna sammansluta sig i föreningar och utfärda obligationer mot pant af sina fasta egendomar. 1860 års Riksdag har erkänt, att hypoteksbankens verksamhet varit ett statsändamål, och 1894 års Riksdag har bekräftat detta. Är nu bankens verksamhet ett stats-

ändamål, då får väl icke staten med ena handen taga hvad den med den andra gifvit.

Jag ber att få yrka bifall till motionen samt att fördenskill få föreslå den förändring i gällande stämpelförordning, att sista punkten under rubriken »obligation, som utfärdas här i riket etc», må erhålla följande förändrade lydelse: »dock att frihet från sådan stämpel eger rum för svenska statens och Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer».

Ifrågasatt stämpelfrihet för obligationer, utfärdade af Sveriges allmänna hypoteksbank.

(Forts.)

Herr Philipson: För min del ber jag att få gifva till känna, att jag gerna skulle vara med om beredande af någon verklig lindring i omkostnader, som kan tillskyndas våra jordbrukare och synnerligast dem bland desamma, hvilka äro skuldsatta och delägare i hypoteksbanken, men jag vågar påstå, och jag tror mig kunna bevisa det, att de förmåner, hvilka skulle beredas jordbruket och egarne till dessa med hypotekslån belastade jordegendomar genom borttagandet af den ifrågasatta stämpelskatten äro alldeles för obetydliga för att berättiga till någon undantagslagstiftning uti en förordning, hvilken, jag ber att få påpeka det, dessutom så nyligen som år 1894 blifvit antagen. Det är, om jag så får säga, en alldeles för obetydlig lindring för att berättiga till en åtgärd, hvilken innebure en uppenbar orättvisa mot andra med allmänna hypoteksbanken likartade och jmförliga institutioner. Då jag deltagit i utskottets förhandlingar samt omfattar den åsigt, som gifver sig till känna i utskottets betänkande, ber jag sålunda att gent emot motionärerna till en början få påvisa, hurusom man genom siffergrupperingar kan åstadkomma framställningar, åsyftande en bevisföring, hvilken vid närmare granskning icke håller streck. Så hafva de ärade motionärerna upplyst, att »hypoteksbankens utelöpande obligationer uppgå till inemot 300 millioner kronor, och stämpelafgiften å dem skulle således representera ett belopp af ej mindre än omkring 900,000 kronor, med hvilket stämpelskattebelopp våra jordbrukares lån i hypoteksbanken belastas för hvarje gång en konvertering af obligationerna kan försiggå. Och konverteringar synas i framtiden oftare komma att ega rum än hittills.»

Ja, det är ju möjligt, att beloppet är rätt uppfördt och att så kan blifva förhållandet, att konverteringar oftare än hittills komma i fråga eller komma att verkställas, men de ärade motionärerna hafva underlåtit att nämna, att en del obligationer icke kunna konverteras förrän 10 år efter deras utgifningstid, hvilket betyder, att, för så vidt *alla* dessa 300 millioner kr. obligationer skulle konverteras innan deras utfästa förfallotider inträffa, så skulle beloppet 900,000 dock reduceras derhän, att det blefve 90,000 kronor per år. Men nu är förhållandet i sjelfva verket icke så; dessa obligationer kunna icke alla konverteras. Till en början vill jag nämna, att Sveriges allmänna hypoteksbanks 5% obliga-

*Ifrågasatt stäm-
pelsfrihet för
obligationer, ut-
färdade af Sveri-
ges allmänna
hypoteksbank.*

(Forts.)

tioner ej slutbetalas förrän 1927; någon konverteringsrätt finnes tyvärr här icke. Allmänna hypoteksbankens 4% obligationer, hvilkas första emission var 45 millioner riksmark och andra 90 millioner riksmark, kunna icke heller konverteras; de äro utställda att slutbetalas 1959. Vidare hafva vi 4% obligationerna på 50 millioner francs, hvilka slutbetalas 1939 och som icke heller kunna konverteras. Sedan kommer konverteringsrätt för de öfriga lånen, hvarutaf 4½% obligationerna, som herrarne känna, redan afstämplats. Således synes, som om man från de 90,000 får draga af minst hälften, då endast 45,000 återstår såsom kostnad för stämpeln. Jag vågar påstå, att en dylik för jordbruksnäringen afsedd lindring i omkostnader, huru god den än kan vara, dock efter mitt förmenande icke berättigar till ett undantag för måhända ett flertal af dess idkare gent emot andra skuldsatta institutioner, hvilka utfärda obligationer i samma syfte, men under vida större svårigheter än hypoteksbanken. Här har såsom skäl för bifall till motionen anförts, att hypoteksbanken tillförene åtnjutit, likasom den ännu i våra dagar åtnjuter understöd af staten; — ja, så är nog förhållandet, ty den eger ett högst verksamt understöd, som ock ledt derhän, att hypoteksbankens kredit är fullt jämförlig med statens, hvilket för öfrigt är ganska berättigadt, och vi veta ju, att i utlandet har denna statens insats af 30 millioner kronor såsom ett slags garanti föranledt, att hypoteksbankens obligationer ansetts lika goda och lika lättsålda som statens. Också benämnes denna bank utomlands ganska allmänt riks-hypoteksbanken — ett talesätt måhända, det är väl möjligt, men dock ett talesätt, hvilket gör dessa obligationer i köparnes tanke jembördiga med statens. Nu har man framhållit, att just i anledning af denna bankens undantagsställning och de förmåner, densamma från statens sida åtnjutit, borde ytterligare fördelar beredas densamma gent emot andra institutioner, hvilka om ock icke för samma ändamål dock för andra fullt ut för vårt land lika viktiga syften utfärda obligationer — jag hänvisar i afsende härå till hvad bevillningsutskottets ärade ordförande nyss anført angående sådana utfärdade af kommuner. Jag skall dock bedja att få påpeka särskildt en näring, som visserligen icke nu, men under forna dagar lefvat uti ett ganska svårt bryderi, måhända lika svårt som jordbruket, jag menar bergsbruket. Dess målsman jernkontoret har stämpelskyldighet för sina obligationer. I Skåne finnes en annan institution, skånska presterskapets byggnadskassa, som äfven den ger ut obligationer. Hvarför skola dess obligationer beläggas med stämpel, men allmänna hypoteksbankens obligationer gå fria från denna skyldighet? Jag skulle äfven kunna nämna apotekaresocietétens obligationer och mångfaldiga andra, hvilka jag nu erinrar mig, som alla äro afsedda att verka till nytta för de institutioner, som utgifva dem.

Det vill af motionerna synas, som om här vore fråga om nå-

genting stort och viktigt, om något, tjänande till verkligt och genomgripande gagn för jordbruket, och om så vore förhållandet, vore jag den förste, som gäfvé min röst för bifall dertill, men denna obetydlighet, som här kan vinnas, anser jag icke böra vålla någon undantagslagstiftning i afseende å en så nyligen som 1894 utfärdad förordning.

Ifrågasatt stämpelfrihet för obligationer, utjvådade af Sveriges allmänna hypoteksbank.

(Forts.)

Jag har redan vid ett föregående tillfälle tillåtit mig uttala mina betänkligheter mot dylika rubbningar i stämpelförordningen; detta var, då Riksdagen förlidet är beklagligt nog beslöt, att vexelstämpeln skulle borttagas, enligt min mening, till fördel endast och allenast för vårt lands affärsmän. På samma grunder och af samma skäl, som jag då anförde, måste jag nu motsätta mig borttagandet af en så nyligen beslutad stämpelkyldighet som den ifrågavarande till fördel uteslutande för älmänna hypoteksbanken.

Medan jag har ordet tillåter jag mig, herr grefve och talman, att påvisa det egendomliga deruti, att man uti vårt land har så utomordentligt svårt att tolerera dessa mindre beskattningar, hvilka för den enskilde äro af så ringa betydelse, men för staten af stort värde. Det måste visst härleda sig derifrån, att vi i dessa dagar lefva uti en öfvorskottsperiod, och att vi derfor anse oss vara så rika, att vi kunna hafva råd att minska den ena skatten efter den andra på småposter. Man lefver så att säga i den ljufva förhoppningen, att dessa gyllene tider evigt skola räcka. Eller ock måtte det bero derpå, att man fattar beskattningsärenden såsom konjunkturfrågor, man åsätter en skatt det ena året, när staten väl behöfver densamma, och man vill taga bort den, när man tror sig finna, att staten ej längre är i direkt absolut behof af den. Jag kan ej godkänna ett sådant tillvägagående, och så bedrifves icke heller lagstiftningen i beskattningsärenden uti andra länder. Sverige är det enda land, som ända till för få år sedan gått alldeles fritt från skyldighet att med stämplar belägga affärspapper och förbindelser af hvad slag de vara må. Jag vill ej hänvisa till andra länder mer än till England, men der, såsom torde vara bekant, skall förutom mycket annat hvarje bref, som erkänner en remissa, hvarje räkning, hvarje qvittens, hvarje fraktsedel eller konnossement beläggas med stämpel. Här deremot tager man nu illa vid sig, att obligationer, hvilka dock representera en afdelning af det stora kapitalet, stämpelbeläggas. Men hvad skola vi då åsätta skatt, om vi icke åsätta det stora rörliga kapitalet en sådan, hvilken i sjelfva verket dessutom ej spelar någon rol för den enskilde, men är nyttigt och nödvändig för staten.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, anhåller jag om bifall till utskottets hemställan.

Herr vice talmannen: Då äfven jag har undertecknat

*Ifrågasatt stäm-
pelfrihet för
obligationer, ut-
färdade af Sveri-
ges allmänna
hypoteksbank.*

(Forts.)

den motion, hvarom här är fråga, skall jag be att få yttra några ord.

Utskottet säger i sitt utlåtande: »Att genom befrielse för Sveriges allmänna hypoteksbank från skyldigheten att med stämpel förse sina obligationer ställa vissa egare af jordbruksfastighet i en framför andra medborgare gynnad undantagsställning är i och för sig stridande mot rättvisaus grundsatser». Ja, det kan verkligen vid första påseendet förefalla, som om utskottet hade rätt härutinnan; men om man söker tränga djupare in uti saken, torde förhållandena likvisst te sig något annorlunda.

Sveriges allmänna hypoteksbank har ju tillkommit genom en undantagslagstiftning, betingad derutaf, att statsmagterna ansett, att en beqväm och billig jordbrukskredit vore för landet i dess helhet en så viktig angelägenhet, att en anstalt i sådant syfte borde beredas en undantagsställning. Det var också därför, som Riksens Ständer — enligt hvad den ärade talaren på kristianstadsbanken redan framhållit — efter många strider år 1860 beslöto inrättandet utaf den allmänna hypoteksbanken och äfven tillade banken en garantifond, hvilken först utgjorde 8 millioner kronor, men sedan ökats till 30 millioner kronor i statspapper.

De båda utskottsledamöter, som här hafva uttalat sig emot syftet i vår motion, hafva nu slagit mycket mynt utaf detta ofantliga understöd, som hypoteksbanken erhåller. Ja, moraliskt har detta understöd varit mycket godt, men dess bättre har jordbrukskrediten visat sig icke behöfva begagna sig derutaf i vidare mån än såsom en skylt, ty något som helst behof att anlita fonden har icke kommit i fråga, och staten har sålunda icke på något sätt blifvit lidande af detta sitt understöd. Jag tror därför, att man kanske gör litet orätt uti att göra så mycken affär utaf den saken.

Nu är frågan: skall denna utaf staten upprättade och garanterade kreditanstalt fortfarande få behålla sin undantagsställning, eller skall den omvårdnad, som kommit banken till del från Riksdagens sida under en så lång följd af år, i väsentlig mån undandragas densamma, och skall möjligheten för banken att motsvara sitt från början afsedda ändamål försvåras? Ty ett försvårande uppstår ovilkorligen derigenom, att banken nödgas bjuda sina låntagare sämre vilkor än hvad andra långgivare kunna bjuda, såsom t. ex kassor, sparbanker och enskilda personer, som kunna tillhandahålla medel utan att upptaga obligationer, och hvilka således kunna lemua dessa medel billigare än hypoteksbanken, som måste betala stämpelskatt. Är det klokt, är det rätt och konsekvent, att staten skall genom sina åtgärder sätta låntagarne i denna anstalt uti ett sämre läge än låntagare inom andra penninganstalter, i synnerhet då, såsom den andre ärade talaren framhållit, formerna för

hypoteksbankens negociationer äro ganska tunga och genom statens bestämmelser ordnade derhän, att de icke utan mycket stora svårigheter kunna ändras? Sålunda äro t. ex. amorteringslånen en black om foten på hypoteksbankens verksamhet, och detta så mycket mera just genom hvad den ärade talaren på norrköpingsbanken framhöll, nemligen att så mycket utaf bankens obligationer äro ouppsägbara, och att banken sålunda säkerligen måste vidkännas stora kostnader för att bringa dessa obligationer i jembredd med andra inrättingars obligationer. För min del kan jag ej anse, att staten har rätt att undandraga hypoteksbanken — som den sjelf ur nationalekonomisk synpunkt har stiftat till hela landets bästa — sitt stöd, så länge det icke visat sig, att jordbrukskrediten icke behöfver banken eller att jordbruksnäringen i jembförelse med andra näringar är af underordnad betydelse, och innan något sådant inträffar, lära vi få vänta ganska länge.

Ifrågasatt stämpelfrihet för obligationer, utfärdade af Sveriges allmänna hypoteksbank.

(Forts.)

Utskottet säger vidare: »Ingen anledning förefinnes dertill, att hypoteksbanken skulle uti ifrågavarande hänseende ställas gynsammare än kommuner, som upptaga obligationslån för något för dem allmännyttigt ändamål, såsom sjukvårds- och fattigvårdsanstalter eller dylikt», och denna argumentation har nu ytterligare pointerats utaf den ärade representanten för Norrköping, som säger: om allmänna hypoteksbanken skulle befrias från stämpelafgift, hvarför skulle då icke andra inrättingar, såsom t. ex. jernkontoret, apotekaresociteten m. fl. dylika, äfven befrias ifrån stämpelafgift? Ja, hvarför? Jo, just utaf det enkla skälet, att för det första deras verksamhet icke är utaf den stora, hela landet omfattande betydelse som jordbruksnäringen, och att för det andra staten icke åtagit sig att garantera något lånesätt eller någon lånemetod för vare sig jernkontoret, apotekaresociteten eller kommuner. Det är deri den stora skilnaden ligger, att staten har åtagit sig vissa garantier och funnit med sin fördel förenligt att se till, att jordbrukskrediten på ett lämpligt sätt uppehöles. Deremot hafva de öfriga kreditförhållandena ansetts vara af en mera underordnad beskaffenhet, så att de fått sköta sig sjelfva, hvilket de också göra; och dervedlag hafva de framför allmänna hypoteksbanken just den fördelen, att de kunna taga upp sina penningar på det sätt, som de finna för sig fördelaktigast, då deremot allmänna hypoteksbanken, såsom här förut blifvit framhållet, enligt de bestämmelser som äro lemnade, icke kan upptaga något som helst lån utan förmedelst obligationer, hvilka måste beläggas med stämpel.

Det kan ju tyckas, såsom samme ärade talare framhöll, att det är en obetydlighet det här gäller. Obetydligheter kunna likväl många gånger, särskildt när de läggas tillsammans, visa sig spela en ganska betydande rol. Men för öfrigt är det icke endast be!oppet, man härvidlag har att tillse, utan man har

*Ifrågasatt stäm-
pelfrihet för
obligationer, ut-
färdade af Sveri-
ges allmänna
hypoteksbank.*

(Forts.)

äfven att döma öfver och afgöra, huruvida den princip, som en gång blifvit fastställd, fortfarande skall få gälla, och detta torde vara fullt ut lika viktigt.

Ja, jag skall nu sluta, och jag ber att få göra det med det uttalandet, att jag anser stämpelfrihet för allmänna hypoteksbankens obligationer vara en gifven och nödvändig konsekvens utaf bankens organisation och utaf de syften, som med dess inrättande afsetts, och hvilket allt jag hoppas Riksdagen icke måtte vara med om att borttaga. Med dessa ord, herr grefve och talman, ber jag att få instämma uti grefve Hamiltons yrkande.

Friherre Klingspor: Jag skall endast anhålla, att, då mitt förra yrkande gälde bifall till motionen, men en af motionärerna, grefve Hamilton, formulerat ett särskildt yrkande, med frångående af mitt första yrkande få instämma med honom.

Herr Lybeck: Då jag underskrifvit motionen och gillar dess syfte, så anser jag mig skyldig att yttra några ord. Jag skall dock icke sätta kammarens tålmod på prof genom att återupprepa de skäl för motionen, som redan blifvit anförda af dem, som gilla densamma. Jag vill endast tillägga, att, som herrarne hafva sig bekant, hypoteksbanken tillkommit långt innan den nu gällande stämpelförordningen blef antagen, men det är väl ej förmätet tro, att, om stämpelförordningen funnits då, och staten velat understödja hypoteksbanken, staten skulle hafva redan från början befriat hypoteksbanken från dessa stämpelafgifter. I annat fall förefaller det mig, som om man tagit tillbaka med den ena handen hvad man gifvit med den andra.

Herr grefve och talman! Jag yrkar bifall till grefve Hamiltons förslag.

Friherre Åkerhielm, Gustaf: Herr grefve och talman! Mina herrar! Jag anser mig vara skyldig att vid detta tillfälle taga till orda, enär det synes mig vara af vikt att för kammaren framhålla, att den föreliggande och diskuterade frågan icke har de stora och viktiga dimensioner, som man synes deråt vilja gifva. Af hvad som i motionen framhållits har en talare på norrköpingsbanken redan bemött påståendet, att stämpelafgift skulle erläggas för ett belopp af 300 millioner kronor. Denna uppgift tål verkligen vid att närmare granskas och är såsom sifferuppgift vilseledande.

Vidare har jag märkt, att man tror, att det här är fråga om någon stor subvention, någon stor eftergift af en skatt till staten till förmån för en särskild klass utaf svenska undersåtare. Men det är det knappast.

Den tid är ännu jemförelsevis aflägsen, då det för hypoteksbanken kan komma i fråga att företaga konverteringar af en del

af dess konvertibla lån och den del af de inkonvertibla, som hypoteksbanken nyligen varit nog lycklig att kunna göra inom viss tid konvertibla. Men förrän den tiden kommer, kan det icke blifva tal om att erlægga någon stämpelafgift, och hvad den stämpel, om hvilken det då kan blifva tal, beträffar, veta vi sannnerligen icke, om det är svensk stämpel eller utländsk stämpel. Under de tider vi nu å ena sidan hafva, Gudi tackadt, öfverskott i statskassan, men å andra sidan — om jag vågar säga det — sakna blick för vigten af att i tid anskaffa guldvaluta, hvilken brist på förutseende för närvarande, Gudi klagadt, gör sig hårdt gällande, kan det lätt hända, att den större konvertering, hypoteksbanken efter en rund tids förlopp kan företaga, måste komma att ega rum på utländsk marknad och mot den stämpelafgift, som *der* kan galla. Äfven detta förhållande gör erläggande af svensk stämpelafgift föga sannolik och reducerar frågan om den stämpelafgift, som svenska staten skulle behöfva efterskänka, till en obetydlighet.

Ifrågasatt stämpelfrihet för obligationer, utjärdade af Sveriges allmänna hypoteksbank.

(Forts.)

Ur den synpunkt sedt att frågan icke är stor, vill jag för min del ännu endast yttra några få ord, nemligen angående den formella sidan af saken. Jag skall då gifva motionärerna rätt derutinnan, att, derest något bankinstitut företrädesvis skulle kunna vara berättigadt till en lindring från statsverkets sida, så borde det kanske vara Sveriges allmänna hypoteksbank, emedan staten ju har upprättat institutionen i fråga, emedan staten ju förbehållit sig att deltaga i dess styrelse och förvaltning och emedan staten lemnat banken ett, låtom oss säga, moraliskt understöd af 30 millioner kronor. Dessa 30 millioner kronor såsom garanti hafva visserligen, som äfven herr Philipson nyss framhållit, haft till följd, att man i utlandet snsett, att man här haft att göra med ett offentligt statsinstitut, ja, man har ju i Tyskland till och med kallat banken *die allgemeine schwedische Reichshypotekenbank*, men detta moraliska understöd till bankens kredit och anseende har icke kostat staten ett enda öre. och staten har således faktiskt ännu icke på minsta vis subventionerat hypoteksbanken. Man skulle därför frångå den princip, som hittills blifvit följd, derest staten nu skulle fritaga hypoteksbanken från erläggande af stämpelskatt. För statsverket spelar det verkligen en ytterst liten rol, om denna afgift tages bort, ty den är i verkligheten, såsom redan blifvit nämndt, betydligt mindre än den siffra, som står och skyldrar i motionen, ja, den är till och med så ringa, att det knappast är värdt att mycket diskutera frågan, om denna afgift skall borttagas eller stå kvar. Men principen, om ett institut skall fritagas från stämpelskatt, det är den stora frågan, och i det fallet kan jag icke underkänna hvad bevillningsutskottet har framhållit, hvilket, så vidt jag rätt förstår, går derpå ut, att det är af vigt att uppmärksamma hvad man skulle eftergifva. Om man börjar att göra en eftergift i detta afseende åt en institution, låt vara

*Ifrågasatt stäm-
pelfrihet för
obligationer, ut-
fördade af Sveri-
ges allmänna
hypoteksbank.*

(Forts.)

att det är statens käraste barn det gäller, hvilka komma då sedan och yrka på samma förmån? Kan man icke tänka sig, att de stora städerna, t. ex. Stockholm, Göteborg och Malmö, komma och säga: vi representera också stora intressen, vi behöfva också eftergift med afseende å denna stämpel, och i detta fall böra väl städernas invånare hafva samma rätt som landsbygdens! Ett tillmötesgående emot motionärernas förslag skulle med säkerhet efterföljas af flera liknande framställningar, det är min fulla öfvertygelse. Huru skulle det vara t. ex., om jernkontoret i svenska brukshandterings namn, städernas hypotekskassa i stadsinvånarnes intresse, eller åtskilliga enskilda bolag, såsom in-teckningsgarantiaktiebolaget och flera andra dylika företag, skulle framställa liknande anspråk? Jag upprepar det ännu en gång, att det är mycket tänkbart, att ett eftergifvande af denna för hypoteksbanken ytterst obetydliga utgift skulle medföra ytterligare anspråk på eftergifter, beträffande hvilka det blefve ganska svårt att rätt veta, när halt skulle göras.

För mig har frågan helt enkelt ställt sig så: skall jag med bevillningsutskottet finna det rätt att icke frångå den en gång fastställda grundsatsen, eller skall jag i anseende till frågans ganska ringa betydelse, och då hypoteksbanken icke förut har kostat staten ett enda öre i bidrag, tänka som så: det skadar ju ej, att detta medgifvande lemnas banken? Då emellertid, enligt hvad jag anfört, frågans dimensioner under den här förda diskussionen blifvit betydligt öfverdrifna, då det kan hafva sina stora betänkligheter att gå in på motionärernas förslag på grund af dess konsekvenser för framtiden och då eftergiften i och för sig själf spelar en ytterst ringa rol för hypoteksbanken och än mindre för dess delegare i jemförelse med öfriga stora utgifter, så lärer af allt detta framgå, att jag, derest icke min särskilda ställning inom hypoteksbanken gjorde, att jag icke här vill framställa något yrkande, skulle af hänsyn till vårt lands snara framträdande på den europeiska guldmarknaden hafva varit mest böjd för att förorda en anslutning till bevillningsutskottets mening.

Ofverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att beträffande förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af greve *Hamilton*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, måtte bifalla den i ämnet väckta motionen med följande af honom föreslagna tillägg: »samt att för den skull i rubriken *Obligation*, som *utfördas här i riket*, under 8 § afdelningen B i förordningen angående stämpelafgiften slutmeningen erhåller följande förändrade lydelse:

dock att frihet från sådan stämpel eger rum för Svenska statens och Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer.»

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 2.

*Angående
stämpelafgift
för vaxel.*

Herr af Burén: Jag tror icke, att den af utskottet i denna punkt föreslagna förändring i stämpelförordningen är af behöfvat påkallad. Innan checklagstiftning infördes i vårt land, var det naturligt och riktigt, att å vista vaxlar voro stämpelfria, men då vi numera fått en checklag, är det icke af nöden, emedan checken är stämpelfri.

Riksdagens beslut i detta ämne förra året hade, synes det mig, tvåfaldigt syfte: dels att det skulle blifva en skilnad mellan check och vaxel, dels ock att checken skulle blifva mera använd än vaxeln. Nu skulle denna grundsats helt och hållet förändras genom frångående af samma beslut. Användandet af check är för vårt land förmånligt, emedan stora utländska kapital till följd deraf blifva här i landet placerade för att möta de checker, som från utlandet utställas till betalning här. Nu vill utskottet i likhet med motionären hafva en förändring härutinnan. Man skulle derigenom få checken likställd med vaxeln. Och den reciprocitet i förhållande till utlandet, som derjemte var afsedd att åvägbringas genom Riksdagens beslut förra året, skulle upphävas genom det beslut, som bevillningsutskottet nu föreslagit Riksdagen att fatta, ty vi få i utlandet betala stämpel på alla vaxlar, såväl å vista vaxlar som andra. Då det i fjol fattade beslutet trädte i kraft först med innevarande års början, har man ju ännu icke hunnit förvärfva någon erfarenhet om dess verkningar. Motionären säger visserligen, att det försports missnöje öfver att icke å vista vaxlar äro stämpelfria som förut. Men missnöjet beror naturligtvis derpå, att man i utlandet icke känt till våra förhållanden, och missnöjet kommer nog att upphöra, då vår checklag blifvit bekant i utlandet.

Jag kan icke finna, att det skall vara fördelaktigt att skapa två olika slags vaxlar, dels stämpelfria, dels stämpelbelagda, och två slags checker, dels stämpelfria, dels stämpelbelagda. Derför har jag icke kunnat dela utskottets och motionärens uppfattning uti ifrågavarande afseende. Att nu ändra hvad Riksdagen förra året beslöt, synes mig icke heller vara Riksdagen värdigt, då man reder sig lika bra med de förhållanden vi nu hafva. Jag vill åtminstone icke gifva mig det testimonium, att jag i fjol icke förstod saken bättre, än att jag i år vill göra om hvad som då bestämdes.

Af dessa skäl, herr greve och talman, ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan i förevarande punkt.

Angående
stämpelafgift
för vaxel.
(Forts.)

Herr Cavalli: Det är en liten rätt egendomlig historia, som är knuten vid det ärende, som omförmäles i den nu föredragna punkten af utskottets betänkande. I fjol väcktes en motion om borttagandet af stämpel på vaxlar. Bevillningsutskottet afstyrkte detta, men vid utskottets betänkande fans fogad en reservation, som afsåg bifall till motionen. Denna reservation segrade vid gemensam votering och blef således Riksdagens beslut. Men när man granskade det fattade beslutet, så fann man, att åtminstone de flesta, som vid voteringen röstat för reservationen, beslutit något helt annat än hvad de afsett. Visserligen blef en art af vaxlar, som förut skolat beläggas med stämpel, befriad derifrån, men deremot blef en annan art af vaxlar, som förut varit och fortfarande ansågs böra vara fri från stämpel, stämpelpliktig. När man begått ett fel, är det ju icke någon skam att erkänna det och söka godtgöra det begångna felet; och det är just hvad bevillningsutskottet nu föreslår Riksdagen att göra. Nu säger herr af Burén, att vi hafva checken, som är stämpelfri, och hvarför behöfva vi då göra denna förändring? Det är sant; vi hafva checken jemte vaxeln, och man kan draga check i stället för vaxel. Men det är icke alla, som förstå sig på att draga check, utan fortfarande draga vaxel, och de få därför betala stämpel. Det blir således en skatt endast på dem, som icke känna till checken, under det att andra slippa denna skatt. Detta är frågans enkla innebörd.

Det är visserligen sant, att endast några veckor förflutit mellan förordningens trädande i kraft och motionens väckande, men det är ju endast en fördel, att en behöflig ändring sker så snart som möjligt.

Det ser verkligen ut, som om ett olycksöde hvilade öfver beslut, framgångna ur gemensamma voteringar, då beslutet i formelt hänseende icke undergått utskottsbehandling. I år nödgas vi göra denna ändring i fjolårets beslut i denna fråga likasom vi i fjol måste ändra ett beslut, som fattats året förut, därför att man i en paragraf i bevillningsförordningen, som tillkommit på angifvet sätt, glömt bort det lilla ordet »ej», så att man beslöt motsatsen af hvad man afsett.

Jag anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att utskottets hemställan skulle afslås.

Sedermera gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 3—6.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 1 och 3 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 27, i anledning af väckt motion om ändring af 36 § i stadgan angående skjutsväsendet, biföll Kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 1 och 3 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 28, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 33 § i förordningen om kyrkostämma m. m.

*Ifrågasatt
ändring af § 33
i förordningen
om kyrkostämma
m. m.*

Friherre Klingspor: I den af herr Petersson i Påboda väckta motion, som här föreligger, föreslås, att i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd skulle införas ett stadgande, att kyrkoråd och skolråd skulle årligen inom sig utse en kassaförvaltare. Detta har blifvit afstyrkt hufvudsakligen på den grund, att kyrkorådets och skolrådets rätt att utse kassaförvaltare skulle inskränkas till att inom sig utse en sådan funktionär. Detta skäl för afstyrkande kan ju vara riktigt, och jag har således ingenting emot utskottets afstyrkande hemställan, men jag har ändå velat yttra mig, därför att jag anser motionens syfte förtjena afseende. Motionären framhåller, att, då det icke finnes någon bestämmelse om val af särskild kassaförvaltare för kyrkorådet och skolrådet, kan en sådan åtgärd som utseendet af en dylik lätt komma att anses såsom ett uttryck af misstroende mot ordföranden. Rätten att påyrka en dylik åtgärd finnes väl, men just på grund af olikheten i detta afseende med stadgandena i fråga om kommunalnämnden är det svårt att framkomma med ett sådant yrkande, därför att det lätt kan tolkas såsom beroende på misstro mot den sjelfskrifne ordföranden. Jag kan konstatera, att det förhåller sig så i min hemtrakt, och jag är viss på att samma olägenheter visat sig på många andra håll.

Jag har velat framhålla detta, för att, om och när motionen framträder i en annan form, den då måtte kunna vinna Riksdagens bifall.

Jag har icke något yrkande att göra.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, biföll Kammaren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 1 och 3 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 29, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändring i gällande bestämmelser i fråga om meddelande af underrättelse i utsokningsärenden, och

n:o 30, i anledning af väckt motion om ändring af 8 och 23 §§ i förordningen om kyrkostämman m. m.,

biföll Kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af sammansatta stats- och bankoutskottets den 28 nästlidne februari och den 1 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus, biföll Kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de vid sammanträdetes början aflemnade kongl. propositionerna.

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtanden:

n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

n:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående åtgärder till förekommande af skogsbärjning af insekten nunnan;

n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende;

n:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till utrotande af den s. k. trädgårdsnunnan inom Kalmar och Blekinge län;

n:o 27, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående villkoren för sådana statsbidrags åtnjutande;

n:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för sjökommunikationer; och

n:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om löneförbättring för vissa betjente vid statens jernvägar.

Herr talmannen yttrade, att han, efter öfverenskommelse med herr talmannen i Andra Kammaren, finge hemställa, att Första Kammaren ville besluta att, såvida det i sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 1 behandlade ärende vore slutligen afgjort före lördagen den 11 innevarande mars, vid det sammanträde, som då komme att hållas, företaga val af elektor och suppleanter för utseende af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jemte suppleanter.

Denna hemställan bifölls.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 12,23 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 7 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Herr statsrådet greve *Wachtmeister* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag angående civile tjensteinnehafvares rätt till pension af staten m. m.;

2:o) med förslag till lagar om ändrad lydelse af § 31 i kungörelsen angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar den 12 juni 1874 samt af 18 § i lagen angående bankaktiebolag den 19 november 1886;

3:o) angående försäljning till Umeå stad af en del af Klabböle kronolaxfiske i Ume elf;

4:o) angående upplåtelse af mark från förra öfverjägmästarebostället 1 mantal Gate n:o 1 i Vermlands län för en vattenledning till Arvika köping;

5:o) angående försäljning af en till förra militiebostället 1 mantal Skrukeby n:o 8 i Östergötlands län hörande lägenhet;

6:o) angående försäljning af en till förra kronofogdebostället 1 mantal Wik n:o 1 i Södermanlands län hörande lägenhet;

7:o) angående försäljning af en till häradsskrifvarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Plittorp n:o 1 i Kalmar län hörande lägenhet;

8:o) angående försäljning af två under kronohemmanet $\frac{5}{8}$ mantal Askö n:o 1 i Södermanlands län lydande lägenheter;

9:o) angående jordafsöndring från indragna militiebostället Tostebol n:o 1 i Ny socken af Vermlands län;

10:o) angående anslag till bestridande af kostnaderna för en expedition till nordöstra Grönland för efterforskande af S. A. Andrée och hans följeslagare;

11:o) angående anslag till bestridande af kostnader för en gradmätning å Spetsbergen; och

12:o) angående anslag för uppförande af en byggnad, inrymande matsalar m. m. å gården till sjömanscorpens kaserner i Karlskrona.

Justerades protokollet för den 28 nästlidne februari.

Uplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 9, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 121, med delgifning af nämnda Kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6, i anledning af väckta motioner angående ordnande af bostadsförhållandena för en del af rikets fiskeribefolkning, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Anmälades och bordlades

lagutskottets utlåtanden:

n:o 31, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:ts angående lagstiftning i fråga om sockenbibliotek, och

n:o 32, i anledning af väckt motion om ändring af 1 § i förordningen angående åtgärder till förekommande af öfverdrifven afverkning af ungskog inom Vesterbottens och Norrbottens län, äfvensom

Första Kammararens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt fråga om åtgärder för den svenska borgerliga tidens bringande till öfverensstämmelse med den europeiska medeltiden.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran, statsutskottets den 4 i denna månad bordlagda utlåtanden nis 8 och 24—29.

Vid föredragning af Kongl. Maj:ts denna dag aflemnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag angående civile tjensteinnehafvares rätt till pension af staten m. m., och

2:o) med förslag till lagar om ändrad lydelse af § 31 i kungörelsen angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar den 12 juni 1874 samt af 18 § i lagen angående bankaktiebolag den 19 november 1886,

blefvo dessa propositioner på begäran bordlagda.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda under dagens sammanträde aflemnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående försäljning till Umeå stad af en del af Klabböle kronolaxfiske i Ume elf;

2:o) angående upplåtelse af mark från förra öfverjägmästarebostället 1 mantal Gate n:o 1 i Vermlands län för en vattenledning till Arvika köping;

3:o) angående försäljning af en till förra militiebostället 1 mantal Skrukeby n:o 8 i Östergötlands län hörande lägenhet;

4:o) angående försäljning af en till förra kronofogdebostället 1 mantal Wik n:o 1 i Södermanlands län hörande lägenhet;

5:o) angående försäljning af en till häradsskrifvarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Plittorp n:o 1 i Kalmar län hörande lägenhet;

6:o) angående försäljning af två under kronohemmanet $\frac{5}{8}$ mantal Askö n:o 1 i Södermanlands län lydande lägenheter;

7:o) angående jordafsöndring från indragna militiebostället Tostebol n:o 1 i Ny socken af Vermlands län;

8:o) angående anslag till bestridande af kostnaderna för en expedition till nordöstra Grönland för efterforskande af S. A. Andrée och hans följeslagare;

9:o) angående anslag till bestridande af kostnader för en gradmätning å Spetsbergen; och

10:o) angående anslag för uppförande af en byggnad, inrymande matsalar m. m. å gården till sjömanscorpens kaserner i Karlskrona.

Herr *Lundström* afgaf en motion, n:o 31, med förslag till ändrad lydelse af 22 § grufvestadgan.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Pettersson*, *Carl Fredrik*, under fjorton dagar från den 11 innevarande mars.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts andra gången, skulle uppföras sist på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,50 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
